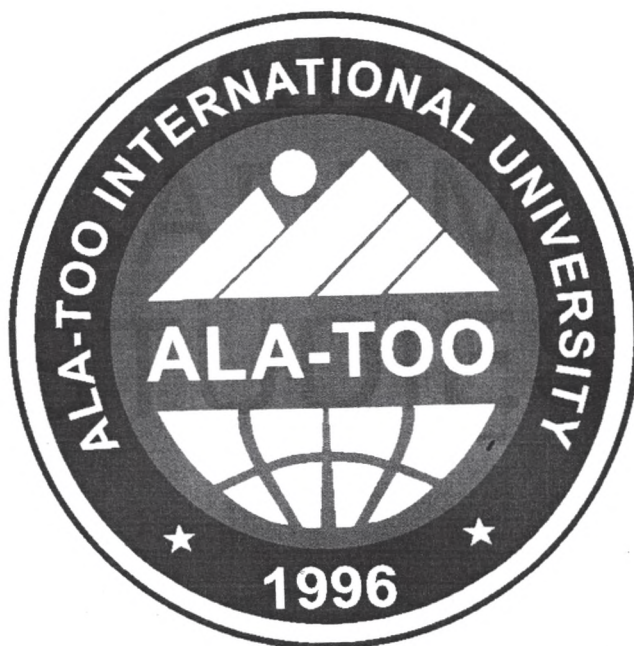

№ 4
2020

SCIENTIFIC JOURNAL

ALATOO ACADEMIC STUDIES

Print ISSN: 1694-5263
Online ISSN: 1694-7916

www.alatoo.edu.kg/aas

Подпись _____ заверяю

Ученый секретарь
КГУ им. И. А. АБДРАХМАНОВА

Print ISSN: 1694-5263

Online ISSN: 1694-7916

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ
ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE KYRGYZ REPUBLIC

ALATOO ACADEMIC STUDIES

№ 4 – 2020 – жыл

(Илимий журнал)

«Ала-Тоо» эл аралык университетинин басылышы
Бишкек, КЫРГЫЗСТАН

№ 4 – 2020 год

(Научный журнал)

Издание Международного университета «Ала-Тоо»
Бишкек, КЫРГЫЗСТАН

Number 4 – 2020

(Scientific Journal)

a publication of «Ala-Too» International University
Bishkek, KYRGYZSTAN

2020

Подпись _____ заверяю

Ученый секретарь

КГУ им. И. АХМЕДОВА

ALATOO ACADEMIC STUDIES

Print ISSN: 1694-5263

Online ISSN: 1694-7916

Number 4 – Year 2020

МАЗМУНУ

СОДЕРЖАНИЕ

CONTENTS

<i>Эрдолатов С.С.</i> Заманыбыздын залкар инсаны – Жангороз Каниметович!.....	11
<i>Мадаминов Г.</i> Жөнөкөй мугалимдердин колдоочусу – профессор Жангороз Каниметов.....	13

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

<i>Абдухамидова Б.А.</i> Окурмандык ишмердүүлүктү калыптандырууда кеп өстүрүү көнүгүүлөрүнүн ролу.....	18
<i>Абыкалый кызы А.</i> Жогорку окуу жайларында «Информатика» курсун окутуунун өзгөчөлүктөрү.....	25
<i>Акюлова Б.У.</i> Негизги мектепте окуучуларда улуттук баалуулуктарды калыптандырууга тарбиялоонун негиздери.....	32
<i>Барпыбаев Т.Р., Токтомамбетова Ж.С.</i> “Компетенция” түшүнүгүнүн айрым мүнөздөмөлөрү.....	39
<i>Джапарова З. Б., Байдуева Н. Б.</i> Санариптештирүү шартында педагогдорду инклюзивдик билим берүүгө даярдоонун айрым маселелери.....	47
<i>Джумагулов Э.К.</i> Пути решения проблем дистанционного обучения.....	54
<i>Жузупекова К.Н., Шамбетова Б.</i> Пандемиянын билим берүүгө тийгизген таасири.....	60
<i>Исаева Р.У.</i> Болочок физика мугалимдерин заманбап маалыматтык билим берүү чөйрөсүндөгү ишмердүүлүктөргө даярдоо.....	70
<i>Калдыбаев С.К., Садыкова Л.Ж.</i> Педагогикалык окуу жайынын студентинин маалыматтык компетенттүүлүгү: маңызы жана түзүмү.....	77
<i>Карагозуева Г.Ж.</i> Студенттердин этномаданияттык компетенттүүлүгүн өнүктүрүү.....	85
<i>Кожалиева Д.Ж., Тургунбаева Т.Ш.</i> Математиканы окутуу процессинде практикалык маанидеги маселелерди колдонуунун негизги принциптери.....	91
<i>Кыштообаева Ч.А.</i> «Сандык методдор» курсунун мазмунун дидактикалык жактан даярдоо.....	98
<i>Мусаев А.И.</i> Гармония жана ар башкалык.....	105
<i>Мусаев А.И.</i> Кыргызско-Российские отношения в сфере высшего образования: состояние и перспективы.....	112
<i>Мурзабаев К.К., Калдыбаев С.К.</i> Математика предметин табигый илимдер предметтери менен интеграциялап окутуунун артыкчылыктары.....	122

Подпись _____ заверяю
Ученый секретарь _____
КГУ им. И. АРАБАЕВА

147:376

<https://doi.org/10.17015/aas.2020.204.05>

ка: Учеб
ля студ
институт
банского. 2-е
- М.: Просвещ

ВАРИПТЕШТИРҮҮ ШАРТЫНДА ПЕДАГОГДОРДУ ИНКЛЮЗИВДИК БИЛИМ БЕРҮҮГӨ ДАЯРDOОНУН АЙРЫМ МАСЕЛЕЛЕРИ

Джапарова Замира Бердибековна

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин

педагогика жана психокоррекция кафедрасынын улук окутуучусу

E-mail: dzhaparova.77@mail.ru

Байдуева Нурида Борончиевна

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин

педагогика жана психокоррекция кафедрасынын улук окутуучусу

E-mail: baydueva@list.ru

О психологичес
ования готовн
ьному труду / П
ого-педагогичес
профессиона
ч.-И од.сб. -К

Кыскача мазмуну

Ю.В. Теория
ния эффектив
деятельн
их преподават
Учебное пособ
М., 2009. – 232 с
.Т. Педагогичес
компьютерн
тестирова
персональ
сс. ... канд. в
[Т. Минко. – У
огическ
ий словарь /
1., 2008. – 2

Кыргыз Республикасындагы билим берүү мейкиндигинде инклюзивдик билим берүү системасын киргизүү маселелери активдүү талкууга алынууда. Инклюзивдик билим берүү системасына мугалимдин даярдык маселеси өзгөчө мааниге ээ болуп, теориялык негиздери ачыкталат. Аталган системада иштөөгө даярдык маселелер катары “инклюзивдик маданият” түшүнүгүн талдоого аракет жасалган. Инклюзивдик маданиятын изилдөөдө автордук бир нече мамиле колдонулган. Инклюзивдик маданият мугалимдин ишмердүүлүгүндө вариативдүү талап кылган түзүм катары каралып, педагогикалык маданият менен тыгыз байланыштырылган. Инклюзивдик маданияттын: инклюзивдик билим берүү мугалимдин кыялдуулуктарын жана принциптерин сактоо, ар кандай, билим алуудагы атайын мугалимдин кыялдуулуктары бар окуучулардын маданий көп түрдүүлүктү кабыл алуусу, анда мугалимдин бардык мүчөлөрүнүн өнүгүүсүнө жана катышуусуна өбөлгө түзүлгөн билим берүү процессинин бардык катышуучуларынын кызматташтыгы жана өнөктөштүгү мугалимдин бардык аспекты катары көрсөтүлгөн.

Ключевые сөздөр: инклюзивдик билим берүү, инклюзивдик маданият, билим берүү мугалимдин кыялдуулуктары, муктаждыктар, компетенция, функция.

ВОПРОСЫ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГОВ К ИНКЛЮЗИВНОМУ ОБРАЗОВАНИЮ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ

Аннотация

ова А.О. Техно
-ориентирован
Келдибекова, Е
тник Ошского го
иверситета. – О
Д. 37-43.

В образовательном пространстве Кыргызской Республики активно обсуждаются вопросы внедрения системы инклюзивного образования. В статье поднят вопрос готовности учителей к системе инклюзивного образования, теоретические вопросы инклюзивной культуры», рассматриваются основные подходы современных педагогов к изучению данного феномена. Изучены несколько авторских подходов к определению инклюзивной культуры педагогов. Инклюзивная культура

Подпись _____ заверяю
Ученый секретарь _____
КГУ им. И. АРАБАЕВА

УДК: 387.147:376

DOI: <https://doi.org/10.17015/aas.2020.204.05>

САНАРИПТЕШТИРҮҮ ШАРТЫНДА ПЕДАГОГДОРДУ ИНКЛЮЗИВДИК БИЛИМ БЕРҮҮГӨ ДАЯРДООНУН АЙРЫМ МАСЕЛЕЛЕРИ

Джапарова Замира Бердибековна

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин
Атайын педагогика жана психокоррекция кафедрасынын улук окутуучусу
E-mail: dzhaparova.77@mail.ru

Байдуева Нурида Борончиевна

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин
Атайын педагогика жана психокоррекция кафедрасынын улук окутуучусу
E-mail: baydueva@list.ru

Кыскача мазмуну

Кыргыз Республикасындагы билим берүү мейкиндигинде инклюзивдик билим берүү системасын киргизүү маселелери активдүү талкууга алынууда. Макалада инклюзивдик билим берүү системасына мугалимдин даярдык маселеси көтөрүлүп, теориялык негиздери ачыкталат. Аталган системада иштөөгө даярдык компоненти катары “инклюзивдик маданият” түшүнүгүн талдоого аракет жасалган. Педагогдун инклюзивдик маданиятын изилдөөдө автордук бир нече мамиле аныкталган. Инклюзивдик маданият мугалимдин ишмердүүлүгүндө вариативдүү компетентүүлүктү талап кылган түзүм катары каралып, педагогикалык маданият менен тыгыз байланыштырылган. Инклюзивдик маданияттын: инклюзивдик билим берүү баалуулуктарын жана принциптерин сактоо, ар кандай, билим алуудагы атайын муктаждыктары бар окуучулардын маданий көп түрдүүлүктү кабыл алуусу, анда коомдун бардык мүчөлөрүнүн өнүгүүсүнө жана катышуусуна өбөлгө түзүлгөн билим берүү процессинин бардык катышуучуларынын кызматташтыгы жана өнөктөштүгү маанилүү аспект катары көрсөтүлгөн.

Ачык сөздөр: инклюзивдик билим берүү, инклюзивдик маданият, билим алуудагы атайын муктаждыктар, компетенция, функция.

ВОПРОСЫ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГОВ К ИНКЛЮЗИВНОМУ ОБРАЗОВАНИЮ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ

Аннотация

В образовательном пространстве Кыргызской Республики активно обсуждаются вопросы внедрения системы инклюзивного образования. В статье поднят вопрос готовности учителей к системе инклюзивного образования, теоретические основы готовности педагогов. Предпринята попытка определения дефиниции «инклюзивная культура», рассматриваются основные подходы современных исследователей к изучению данного феномена. Изучены несколько авторских подходов к определению инклюзивной культуры педагогов. Инклюзивная культура

определена как система, которая требует вариативной компетентности и охватывает всю педагогическую деятельность учителя. Инклюзивная культура раскрывается как: часть общепедагогической культуры, принятие ценностей и принципов инклюзивного образования, культурного разнообразия, образования детей с особыми потребностями, развитие всех членов общества содействием к участию всех участников образовательного процесса в тесном сотрудничестве и партнерстве.

Ключевые слова: Инклюзивное образование, инклюзивная культура, особые образовательные потребности, компетенция, функция.

ISSUES OF TRAINING TEACHERS FOR INCLUSIVE EDUCATION IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION

Abstract

In the educational space of the Kyrgyz Republic, the issues of introducing an inclusive education system are being actively discussed. The article raises the question of teachers' readiness for the system of inclusive education, the theoretical foundations of teachers' readiness. An attempt is made to define the definition of "inclusive culture", the main approaches of modern researchers to the study of this phenomenon are considered. Several author's approaches to defining the inclusive culture of teachers have been studied. Inclusive culture is defined as a system that requires variable competence and encompasses the entire pedagogical activity of a teacher. Inclusive culture is revealed as: part of the general pedagogical culture, acceptance of the values and principles of inclusive education, cultural diversity, education of children with special needs, development of all members of society, assistance to the participation of all participants in the educational process in close cooperation and partnership.

Keywords: inclusive education, inclusive culture, special educational needs, competence, function.

Биздин республикада инклюзивдик билим берүү практикасын ишке ашыруу кеңейе баштады. Кыргыз Республикасын өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясын ишке ашыруу максатында “2019–2023 – жылдарга Инклюзивдик билим берүүнү өнүктүрүү Концепциясынын” кабыл алынышын, дүйнөлүк масштабда актуалдуу болгон билим берүүдөгү саясаттын мекенибизде өнүгүшүнүн бир олуттуу этабы десек болот. Жеткиликтүү билим маселелерин изилдөө талаасы жылдан жылга

кеңейип, мазмундук ар түрдүүлүгү көптөгөн авторлор тарабынан өрчүп жатса дагы, педагогдордун инклюзивдик мейкиндикте иштөөгө даярдык маселеси актуалдуу боюнча калууда [1].

Инклюзивдик билим берүүдө билим мейкиндигинин өзөктүү фигурасы катары мугалим көрсөтүлөт. Азыркы коомдогу мугалимдин статусу, анын милдеттерин аткарууга кесиптик жана инсандык даярдыгы Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө мыйзамында”,

“Мугалимдин ст
мыйзамында бе
Бул документтер
ишинин негизги
катары окуучу
тарбиялоого, өнү
багытталган мам
укуктарын жана
улуттук- маданий
урмат көрсөтүүнү
окутуунун жана
гумандуулук мүнө
этникалык таанды
курагы, диний и
майыптыгы, теги,
башка абалы бо
же кыйыр басмыр
чектөөгө же а
берүүгө жол берб
Аталган принципт
билим берүүнүн пр
идеологиясы менен
Республикасында
трансформациялоо
мугалимден инкл
болушу менен ката
санариптик техн
колдоно билүүнү
[4]. Демек, жа
педагогдору кат
мугалим инклюзив
калыптанган ич
замандын талаб
Кыргыз Р
Инклюзивдик би
өнүктүрүү
инклюзивдик мадан
ыкталат – бул
билим берүү баалу
принциптерин сакт

и охватывает
ывается как
нклюзивного
ребностями,
зовательного

ура, особые

IN THE

roducing an
question of
ndations of
ulture", the
considered.
een studied.
ncompasses
part of the
education,
members of
ess in close

nal needs,

рдүүлүгү
ребынан
ордун
иштөөгө
у боюнча

берүүдө
өзөктүү
мугалим
оомдогу
анын
есиптик
Кыргыз
"Билим
мында",

“Мугалимдин статусу жөнүндө” мыйзамында белгиленген [2; 3]. Бул документтерде мугалимдин ишинин негизги принциптери катары окуучуну окутууга, тарбиялоого, өнүктүрүүгө жекече багытталган мамиле, окуучунун укуктарын жана эркиндиктерин, улуттук- маданий каада салттарга урмат көрсөтүүнү камсыз кылган окутуунун жаңа тарбиялоонун гумандуулук мүнөзү, окуучулардын этникалык таандыктыгы, тили, жаш курагы, диний ишеними, расасы, майыптыгы, теги, мүлктүк жана башка абалы боюнча түздөн-түз же кыйыр басмырлоого, укуктарын чектөөгө же артыкчылыктарды берүүгө жол бербөө көрсөтүлгөн. Аталган принциптер инклюзивдик билим берүүнүн принциптери жана идеологиясы менен үндөш. Кыргыз Республикасында санариптик трансформациялоо концепциясы мугалимден инклюзивдик сабаттуу болушу менен катар бул процессте санариптик технологияны дагы колдоно билүүнү талап кылат [4]. Демек, жаңы замандын педагогдору катары, азыркы мугалим инклюзивдик маданияты калыптанган ишмер болушу замандын талабына ылайык. Кыргыз Республикасында Инклюзивдик билим берүүнү өнүктүрүү Концепциясында инклюзивдик маданият төмөнкүдөй аныкталат – бул инклюзивдик билим берүү баалуулуктарын жана принциптерин сактоо, ар кандай,

бирок ошол эле учурда атайын билим алуу муктаждыктары бар окуучулардын маданий көп түрдүүлүктү кабыл алуусу, анда коомдоштуктун/коомдун бардык мүчөлөрүнүн өнүгүүсүнө жана катышуусуна өбөлгө түзүлгөн билим берүү процессинин бардык катышуучуларынын кызматташтыгы жана өнөктөштүгү.

Инклюзивдик маданият мугалимдин ишмердүүлүгүндө вариативдүү компетентүүлүктү талап кылган түзүм. Ал педагогикалык маданият менен тыгыз байланыштуу. Билим берүүнүн философиясын изилдөөчүлөрдүн бири Н.Б. Крылова педагогикалык маданиятка төмөндөгүдөй аныктама берет – бул билим берүү процессинде ишке ашырылчу балага жана билим берүүгө болгон баалуулук мамилелердин айкалышы (жөн гана сумма эмес, система). Педагогикалык маданияттын көрсөткүчтөрү болуп билим берүүнүн абалы жана сапаты, коомдун билимдүүлүгүнүн деңгээли, конкреттүү мектепте билим берүүнү уюштуруунун маданияты, педагогдун жеке чеберчилиги [5].

Инклюзивдик маданият – адамдардын бири-бирине гумандуу, чыдамкөйлүк менен коопсуз мамиле кылуу, кызматташтык, ар бир адамды баалоону көрсөткөн коомдун жетишкендиги. Психологиялык-педагогикалык адабияттын анализи аркылуу Педагогдун инклюзивдик маданиятын изилдөөдө автордук

бир нече мамилени аныктадык.

Хитрюк В.В. инклюзивдик маданияттын биринчи этабы катары инклюзивдик даярдыкты белгилейт. Анын ою боюнча “Инклюзивдик даярдык–педагогко инклюзивдик окутуу шартында натыйжалуу эмгектенүүгө жол берген социалдык-инсандык, кесиптик компетенцияларды, билимдерди, көндүмдөрдү калыптандырууга, инклюзивдик билим берүүнүн баалуулуктарын жана технологияларын өздөштүрүүгө өбөлгө түзгөн инсандык сапат” [6].

Окумуштуу келечектеги педагогдордун инклюзивдик маданиятын калыптандыруу үчүн бир нече педагогикалык шарттарды көрсөтөт:

1. Педагогикалык процессти компетенттүүлүк мамиленин негизинде уюштуруу;

2. Жогорку окуу жайларында педагогдун инклюзивдик маданиятын калыптандыруучу дидактикалык моделди түзүү;

3. Педагогдун инклюзивдик маданиятын калыптандыруучу программаны жогорку окуу жайларында түзүү жана ишке ашыруу.

Орус педагогдору Т. В. Емельянова, А. А. Синавская инклюзивдик даярдыктын компоненттери катары: аксиологиялык, көз караштык, инсандык жана жүрүм-турумдук компоненттерин белгилешет [7, С. 38-41].

Инклюзивдик билим берүүнүн өнүгүшү биздин республикадагы мугалимдердин жалпы педагогикалык квалификациясын жогорулатуу, инклюзивдик маданиятын өнүктүрүү, инклюзивдик даярдыгын калыптандыруу маселелерин чечүүнү талап кылат.

Педагогикалык кадрлардын квалификациясын жогорулатуу маселелери боюнча Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин алдындагы педагогикалык кызматкерлердин кесипкөйлүгүн жогорулатуу жана кайра даярдоо Республикалык институту ийгиликтүү ишке ашырып жатат.

Педагогдун инклюзивдик маданияты, биздин көз карашыбызда жалпы педагогикалык маданияттын бөлүгү катары каралып, педагогдун инсандык деңгээлде инклюзивдик баалуулуктарын ишке ашырууга умтулуусун, инклюзиянын философиялык-методологиялык негиздерин түшүнүүсүн, кесиптик ишмердүүлүгүнө чыгармачыл мамилесин талап кылат.

Инклюзивдик билим берүүнүн өзөктүү идеяларынын бири: билим алууда өзгөчө муктаждыктары бар балдарды жалпы билим берүү процессине кошуу, аларга билим алуунун жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу болуп саналат. Бул идеяны ишке ашыруу аталган категориядагы балдардын коомдошуусуна өбөлгө түзөт. Билим берүүнүн

жеткиликтүүлүгү педагог инклюзивдик негизи болгон компетенцияга ээ ойлорубуз бар.

Биринчиден, ишмердүүлүктөгү жана аң-сезимдүү педагог баалуулук жетекчиликке алган билим берүү сизимдүүлүк мен

Экинчиден, маданияты жана мугалимдик кызматкерлердин мааниге ээ болгон эмпатия, сабырдуулук инсандык сапаттарын бирге, кесипкөйлүк жогорулатуунун ү

Үчүнчүдөн, инклюзивдик маданиятын ишке ашыруунун жогорку сапаттарына ээ берүүнүн жеткиликтүүлүгү чөйрөсүндө ишмердүүлүк билимдердин жана системасына ээ.

Инклюзивдик маданиятын калыптандыруу педагогдордун тренингдерге, көйгөйү бар адамдарга тууралуу тематикада ар түрдүү кейс-стадиолор менен тажрыйба алдыруусу дагы м

Инклюзивдик маданиятын ишке ашыруу

тим берүүнүн
спубликадагы
жалпы
ификациясын
инклюзивдик
өнүктүрүү,
даярдыгын
маселелерин

кадрлардын
жогорулатуу
а Кыргыз
им берүү жана
и ындагы
аткерлердин
улатуу жана
спубликалык
гүү ишке

инклюзивдик
арашыбызда
маданияттын
, педагогдун
инклюзивдик
ашырууга
инклюзиянын
ологиялык
и, кесиптик
чыгармачыл

и рүүнүн
ири: билим
аждыктары
илим берүү
рга билим
гүн камсыз
ул идеяны
егориядагы
дошуусуна
берүүнүн

инклюзивдиктүүлүгүн камсыз кылууда
инклюзивдик маданияттын
болгон 3 түзүмдүк
системасына ээ болуш керек деген
жогору бар.

Биринчиден, педагогикалык
ишмердүүлүктөгү мотивация
ан-сезимдүүлүк. Бул учурда
педагог баалуулуктар системасын
жетекчиликке алып, инклюзивдик
билим берүү идеяларын ан-
сезимдүүлүк менен кабыл алат.

Экинчиден, инклюзивдик
маданияты жогору педагог
мугалимдик кесипте олуттуу
мааниге ээ болгон толеранттуулук,
эмпатия, сабырдуулук сыяктуу
инсандык сапаттарга ээ болуу менен
Бирге, кесипкөй сапаттарын дайым
жогорулатуунун үстүндө иштейт.

Үчүнчүдөн, педагог
инклюзивдик билим берүүнүн
идеяларын ишке ашырууда таанып
билүүнүн жогорку натыйжалуу
сапаттарына ээ болуп, билим
берүүнүн жеткиликтүүлүгүн класс
чөйрөсүндө ишке ашыруу боюнча
билимдердин жана көндүмдөрдүн
системасына ээ.

Инклюзивдик маданиятты
калыптандыруу процессинде
педагогдордун психологиялык
тренингдерге, майыптуулук
көйгөйү бар адамдардын жашоосу
тууралуу тематикалык кечелерге,
ар түрдүү кейс-учурларды чечүү
менен тажрыйбалык семинарларга
катышуусу дагы маанилүү [8].

Инклюзивдик билим берүүнү
ишке ашыруу процессинде

мугалимдер өз ишмердүүлүгүндө
төмөнкү функцияларды ишке
ашырышат: аналитикалык,
прогноздоочу, долбоорлоочу.

Педагогдун аналитикалык
функциясы инклюзивдик билим
берүүнүн маңызын, баалуулуктарын,
мыйзам ченемдүүлүктөрүн,
себептик натыйжаларын теориялык
изилдөө аркылуу, ден соолук
мүмкүнчүлүктөрү чектелген
балдарды окутуу, тарбиялоо
суроолору боюнча алдыңкы
педагогикалык тажрыйбаны талдоо,
жалпылоо аркылуу ишке ашырылат.

Прогноздоо функциясы
инклюзивдик билим берүүнүн
илимий такталган максат коюу,
пландаштырууну камсыз кылуу
аркылуу жүзөгө ашат.

Долбоорлоочу функция жаңы
педагогикалык технологияларды
(окутуунун мазмунун, формаларын,
усулдарды жана окутуу
каражаттарын) иштеп чыгууга
жана алардын жыйынтыгын
педагогикалык ишмердүүлүктө
колдонууга мүмкүнчүлүк берет.

Аталган функцияларды
аткаруу үчүн педагог инклюзивдик
билим берүүнү ишке ашырып
жаткан педагогдор менен тыгыз
байланышта болуп, алар менен
тажрыйба алмашып, билим алууда
өзгөчө муктаждыктарга ээ балдарды
окутуу процессин жөнгө салган
мектеп документациясына талдоо
жүргүзүүсү зарыл.

Инклюзивдик билим берүүдө
мугалим педагогдун инсандык

бир катар сапаттарына ээ болушу абзел. Бул сапаттар педагогикалык ишмердүүлүктүн жүрүшүндө калыптанат. Аталган процесс мугалимдин жан дүйнөсүн кеңейтүүгө гана шарт түзбөстөн, коомдогу зоболосун көтөрүүгө өбөлгө болот деген ойдобуз.

Дүйнөлүк адабиятка мугалимдин ролун, наркын, жан-дүйнөсүн, коомдогу ар кыл замандагы түрдүү ролун улуу жазуучубуз Чыңгыз Айтматов “Биринчи мугалим” чыгармасындагы Дүйшөндүн образы аркылуу, “Саманчынын жолунда” Иңкамал апанын образдары аркылуу көрсөткөн. Ааламга таанылган бул чыгармаларда мугалимдин коомдогу агартуучу ролу даңазаланган. Чыңгыз агабыз мугалимдин балдарга сезимтал мамилесин: “Үшүп отурган балдардын ичинен бирөө ыкшып жетөлсө, сөзүн токтото калып, өзү далысын күүшө коюп, суук класста Цейлон жөнүндө сабагын өтүп жатат”-, деп белгилейт.

Азыркы учурдагы мугалимдин эмгегиндеги түйшүгү чындыгында ойлондурбай коё албайт. Бирок, педагогикалык маданиятты калыптандырууда атайын билимдер, окутуу технологияларын өздөштүрүү гана эмес, кадимки педагогикалык ишмердүүлүк чегинен чыгуу, баалуулуктарды түзүү жана кийинки муунга берүү жөндөмдүүлүгү актуалдуу маселелерден болуп кала бермекчи.

АДАБИЯТТАР

1. 2019–2023–жылдарга Инклюзивдик билим берүүнү өнүктүрүү Концепциясы [Электронный ресурс] Режим доступа <http://cbd.minjust.gov.kg/ky-kg>

2. Кыргыз Республикасынын Билим берүү жөнүндө мыйзамы / Кыргыз Республикасынын билим берүү кызматкерлеринин кол китеби. – Бишкек, 2015. – 4-36 бб.

3. Кыргыз Республикасынын «Мугалимдин статусу жөнүндө» мыйзамы/Кыргыз Республикасынын билим берүү кызматкерлеринин кол китеби. – Бишкек, 2015. – 37-43 бб.

4. Калдыбаев С.К. Санариптик сабаттуулуктун ролу жана мааниси / С.К. Калдыбаев, А.А. Орозбаева // *Alatoo Academic Studies*. – Бишкек, 2020. – №2(2). – 44-51 бб.

5. Крылова Н.Б. Культурология образования / Н.Б. Крылова. – М., Народное образование, 2000. – 272 с.

6. Хитрюк В. В. Инклюзивная готовность как этап формирования инклюзивной культуры педагога: структурно-уровневый анализ / В. В. Хитрюк // *Вестник Брянского государственного университета*. – Брянск, 2012. – №1. – С. 80-84.

7. Емельянова Т.В. Инклюзивная культура будущих педагогов «включённого» образования / Т.В. Емельянова, А.А. Синявская // *Современные тенденции развития науки и*

технологий: Сб материалов VII практ. конф., 31 с общ. ред. Е. П. Тк 2015 №7. – С. 38-8. Федорова Профессиональный педагога / Педагогика. – 200

Подпись _____	заверяю _____
Ученый секретарь _____	